

Mk 8,31 První předpověď utrpení

Autor přípravy

[Jiří Mrázek](#)

1. První reakce

proti očekáváním, o kterých se mluví v předchozích verších, je to je to skutečně nečekaný kontrast

kde se tu najednou vzaly ty zástupy?

2. Text

2.1 Poznámky k textu

v. 32 odlišný slovosled, nemění nic na významu

v. 31 ~~klíčové~~ slovo, které zde stojí za pozornost; Marek neoznačuje tuto předpověď utrpení jako předpověď nebo proroctví, ani jako postesknutí nebo cokoli jiného, nýbrž jako učení. Je to předmět výkladu (a tedy už proto něco, čemu Ježíš přikládá význam, a ten význam je třeba vyložit). Jako učení bude označena i druhá předpověď v 9,31; o poslední předpovědi se jenom konstatuje, že o tom "začal mluvit").

κτλ klíčové slovo (viz další výklad). Znamená: "je třeba"; "je nutné, aby" a uvádí vazbu akuzativu s infinitivem. Je to vyjádření jakési obecné nutnosti.

κτλ ~~výslovně~~ zahrnuje přezkoušení. Takže to samo o sobě ještě neznamena nepřátelskou akci (někoho nepohodlného se zbavit), ale přezkoušení, při kterém je něco (nebo někdo) shledán nepoužitelným, nevhodným, nepravým... Navíc to lze chápat jako narážku na Ž 118 - kámen, který zavrhl stavitelé - a to je text, který měl v novozákonních spisech velice velký ohlas.

2.2 Forma (exkurs o Formgeschichte)

V tomto případě je forma poněkud problematická. Nejspíše bychom to charakterizovali jako prorocké slovo, prorockou předpověď; ale tím už jdeme proti intenci Marka, který mluví o učení - srv. výše. Navíc nesmíme přehlédnout, že právě tato perikopa má u Marka velký význam kompoziční pro daleko větší celek: bude se v podstatě třikrát opakovat a tím jakoby charakterizovat hlavní téma v určité fázi Ježíšova učení; do jisté míry ji lze chápat i jako sumář.

2.3 Kontext

V užším kontextu je to odpověď na Petrovo vyznání a vůbec odpověď na třetí otázku, která zůstala nevyřešena: Za koho se považuje Ježíš sám.

V určitém odstupňování tu tedy stojí odpovědi "lidí" obecně (= např. zástupů), odpověď učedníků (= nejbližších) a odpověď Ježíšova, která to uvádí na pravou míru.

Je naznačeno, že odpovědi zástupů máme chápat jako rozmanité, nejednotné; ale přitom se tyto odpovědi v jednom shodují: Ježíš je prorok. Otázka je, jaký prorok. Nabízené odpovědi mluví o typu proroka (to je ještě výraznější u Matouše, kde vystupuje přímo i jeremjášovský typ). U Marka jdou reference učedníků spíše v "sestupné", zobecňující linii: poslední možnost, kterou uvádějí, je prostě nějaký prorok, jeden z proroků.

Někteří badatelé upozorňují, že v Ježíšově době bylo živé očekávání toho Proroka, eschatologického proroka, který zahájí mesiášský věk, v podstatě mesiášské představy. Ale Markova formulace jeden z proroků tady zajišťuje, že tento Prorok zde míněn není. Eliáš je prorok, který byl podle SZ vzat do nebe, a zřejmě už v rámci SZ existovala představa, že je tam připravován pro obnovené vyslání na konci času. Podle Zach 9 měl být předchůdcem mesiáše. Tuto roli ovšem Ježíš sám připisuje Janu Křtiteli.

Nejkonkrétnější představou je, že Ježíš je Jan Křtitel (redivivus?); Ježíš je zde viděn v přímé linii s Janem Křtitelem, jako ten, který pokračuje v práci započaté Janem.

Prorok je ten, který zvěstuje Boží vůli, prorokuje, říká i nepříjemné pravdy nebo naopak potěšuje, ale není to soudce nebo mesiáš, který by přímo bojoval nebo vládl nebo vůbec jakkoli sám měnil svět, spíš jenom změny ohlašuje. Právě v tomto ohledu je odpověď Petra (za všechny učedníky) více: Ježíš je ten, který uskuteční změnu a nastolí Boží království, o kterém už tak dlouho mluví.

Do tohoto kontextu zazní předpověď utrpení jako Ježíšova korektura. Je to záměrně podáno velmi kontrastně a Petrovou reakcí je tento kontrast ještě zdůrazněn, je tím potvrzeno, že jako příkrý kontrast to vnímali i učedníci.

V širším kontextu tato a další dvě předpovědi protkávají celou cestu do Jeruzaléma a dělají z ní jakousi "řeč na rozloučenou za pochodu", v níž toto téma dominuje.

No a také v širším kontextu tyto předpovědi poskytují osnovu a do jisté míry i klíč k celým pašijím.

2.4 Komentář

Je zřetelné, že perikopa má u Marka výrazný vztah k pašijím, je jakousi stručnou parafrází, shrnutím, viděno z perspektivy vyprávění jejich předpovědí. Ted' jde o to, co všechno o pašijích vypovídá:

a) Především říká, že Ježíš o nich ví. Ví, co ho čeká, ví, že jde na smrt, a má i naději, že smrt nebude v jeho příběhu posledním slovem (to však ve vyznění této předpovědi nijak nerelativizuje hrozivost toho, co má před sebou). To je pro čtenáře velmi důležitá informace. Opakovaná Ježíšova předpověď toho, co se stane v Jeruzalémě, má čtenáře ujistit, že Ježíš není naivní snílek, který tam očekával něco jiného. Má ujistit, že Ježíš si dokázal spočítat, s kým bude mít co do činění a na jakou reakci tam narazí. V Jeruzalémě nenastane nečekaný zvrat, s nímž se nepočítalo, nebude to náhlé selhání toho, co hlásal a na co spoléhal. Je to naopak něco, co integroval do své zvěsti a zřejmě i svého sebe-pochopení.

b) Už fakt, že ví, a přesto pokračuje v cestě, naznačuje, že pro Ježíše toto utrpení má smysl. Ale teprve charakteristika jeho slov jako učení zajišťuje, že nejde třeba o tragickou pózu, nýbrž že je to něco, čemu přikládá smysl. Je to téma jeho učení.

Přitom narážíme na další souvislost: učení je něco, o co se Ježíš pokouší často, ale k čemu jej ti, kteří ho obklopují, pustí jen málokdy. nemá moc času ani příležitostí věci řádně vyložit

c) Slůvko ~~že~~ je, jak už řečeno výše, klíčové. Naznačuje opět, že to, co Ježíš očekává, dává smysl. Ale je velmi zdrženlivé v jakémkoliv explicitním vyjádření jaký - např. zástupné smrti nebo podobně.

d) Struktura předpovědi naznačuje, které prvky jsou v pašijním příběhu důležité.

Není to jenom smrt sama o sobě; konstitutivní je zde i utrpení před smrtí

- nejenom smrt (např. jako zástupná oběť), i toto utrpení má a dává smysl

- je skutečně utrpením (= Ježíš neprochází pašijemi jako hrdina, který by byl nad věcí, nýbrž skutečně lidsky trpí); konstitutivním prvkem je zavržení (opět viz návaznost na 118. žalm), tedy to, že nejvyšší autority jej odmítly a odsoudily. Konečně vzkříšení po třech dnech předpovídá, že Bůh jej nezamítl, Bůh se k němu nadále hlásí.

e) Důležité je, že se zde mluví o synu člověka. Syn člověka je termín z Dn 7, kde vystupuje jako Bohem pověřený (nebeský) soudce, jemuž je svěřen do rukou Poslední soud. Odtud v drtivé většině novozákonních výroků, v nichž se objevuje, je právě jako Soudce. A v soudním kontextu se objevuje i zde, jenomže ve výrocích postavených na hlavu, jako soudce, který se raději dá odsoudit a zavrhnout, než aby odsoudil někoho jiného.

3. Teologická témata

Smysl Ježíšovy smrti. Tyto předpovědi jsou zajímavé svou "decentností".

4. Podněty pro kázání

Typické je, že jde o krátký text, který má ale velice široké souvislosti a svým charakterem se

může srovnávat s prvokřesťanskými stručnými vyznáními.

a) jedna možnost je interní: postupovat po jednotlivých prvcích předpovědi samé:

- syn člověka jako odsouzený soudce
- utrpení: Ježíšovo lidství a reálnost jeho utrpení (proti doketismu)
- zavržení: v souvislosti s Ž 118: nebyl shledán jako přijatelný, použitelný. Oficiálně odmítnut
- smrt: a tady asi lze rozvést to dei: počítal s ní, přikládal jí význam. A to je to podstatné a neměnné. Zástupná oběť, smířčí oběť, výkupné za naše hříchy, solidarita s trpícími, to všechno jsou už další interpretace tohoto základu.

b) Jiná možnost je externí: to znamená vzít tuto předpověď v souvislosti s vyznáním u Caesareje Filipovy:

- co od Ježíše očekávali lidé v jeho širokém okolí
- co od něho očekávali učedníci
- co nabízí on sám

(- čemu učí i ostatní = následuje výzva k následování, o kterou lze text také rozšířit)

c) Třetí možnost nabízí postava Petra:

Opět zde bude mesiáš - trpící syn člověka - následování, ale tentokrát očima Petra jako toho, kdo nejprve vyznává, potom Ježíše odrazuje od utrpení a nakonec je pokárán, ale vyzván k tomu, aby se zařadil za něj a následoval.

Liturgické období

[Půst](#)

edice

15

[stáhnout PDF](#)